

Спеціалізованій вченій раді ДФ 26.055.061
Державного торговельно-економічного
університету,
(02156, м. Київ, вул. Кіото, 19)

РЕЦЕНЗІЯ

**на дисертаційну роботу Вівсюк Ірини Олександрівни
на тему «Економічний потенціал підприємства готельного
господарства»,**

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії

за спеціальністю 051 – Економіка,

доктора економічних наук, професора

Босовської Мирослави Великівни

1. Актуальність теми.

Готельне господарство є важливою іманентною складовою туристичної галузі та відіграє важливу роль у формуванні конкурентних переваг України на світовому ринку туристичних послуг. За останні три десятиліття розвитку готельного господарства, відбулось декілька криз, які спричинили зниження обсягів міжнародних туристичних прибуттів та викликали дестабілізуючі процеси в розвитку готельного бізнесу.

Проблематика наукових досліджень, присвячена розвитку готельного господарства, є актуальною як для національної економіки, так і в світовому масштабі. Незважаючи на полікризові виклики для туристичної галузі та готельного господарства, зумовлені військовим вторгненням Росії на територію України, саме цей сектор створює передумови для повоєнного відновлення економіки України, має найбільший потенціал для економічного зростання та формує мультиплікативний ефект. Проблеми у розвитку готельного господарства в Україні висувають підвищені вимоги до управління

підприємствами готельного бізнесу, зокрема, що стосується формування економічного потенціалу, забезпечення ефективності діяльності, удосконалення управління ресурсами. З огляду на актуальність проблематики економічного розвитку готельного господарства, бракує цілісних наукових досліджень, які б визначали теоретичний та прикладний базис формування економічного потенціалу підприємств готельного господарства.

Дисертаційна робота Вівсюк Ірини Олександрівни піднімає широке коло актуальних питань щодо розвитку економічного потенціалу підприємств готельного господарства, поєднуючи аспекти теоретико-методологічного та практичного характеру, демонструє синергію результатів для мікро- (суб'єктів господарювання), мезо- (регіон) та макро- (держава) рівнів, а отже, свідчить про її актуальність.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційну роботу виконано відповідно до плану науково-дослідних робіт Державного торговельно-економічного університету та Вінницького торговельно-економічного інституту Державного торговельно-економічного університету: «Управління репутацією туристичної дестинації» (номер державної реєстрації 0121U111296), що підтверджено довідкою від 11.10.2023 №1823/24; «Конкурентоспроможність закладів ресторанного господарства: теоретичні та прикладні аспекти» (номер державної реєстрації 0121U100369), що підтверджено довідкою від 15.09.2023 № 01-55/612.

3. Ступінь обґрунтованості основних положень і висновків, сформульованих у дисертації.

Достатньо високий ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків, рекомендацій, що містяться у дисертаційній роботі Вівсюк І.О., базуються на використанні основних положень економічної теорії, математичного апарату, економічного аналізу, статистичних, аналітичних і експертних методах обробки даних.

У процесі проведення дослідження автором використаний великий обсяг статистичних матеріалів, узагальнено та систематизовано значну кількість наукових розробок вітчизняних та зарубіжних учених за темою дисертації. Здобувачем досягнуто основну мету дослідження – розроблення теоретико-методичних положень та обґрунтування практичних рекомендацій щодо управління економічним потенціалом підприємства готельного господарства.

4. Достовірність основних наукових положень, висновків, проведених наукових досліджень та одержаних результатів.

Достовірність результатів дослідження, висновків і рекомендацій, які містяться в дисертаційній роботі, в цілому, є достатньою. Наукова проблема, досліджена автором визначається аналізом законодавчих та нормативно-правових актів Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, матеріалів і статистичних даних Державної служби статистики України, фінансової звітності підприємств готельного господарства, наукових праць вітчизняних і зарубіжних учених, інтернет-ресурсів.

Основні наукові результати та висновки дисертаційного дослідження Вівсюк І.О. достатньо повно відображені в опублікованих авторкою 17 наукових працях, з них: 3 статті у періодичних наукових виданнях ЄС, 4 статті – у наукових фахових виданнях, 2 статті – у наукових виданнях, що включені до міжнародних наукометричних баз та 8 тез доповідей у матеріалах науково-практичних конференцій.

Аналіз дисертаційної роботи, розроблених і представлених у ній результатів теоретичного та прикладного характеру, наукових положень та рекомендацій дозволяє зробити висновок про достатній рівень обґрунтованості згідно зі встановленими вимогами на відповідність дисертації Вівсюк І.О. освітньої-науковій програмі спеціальності 051 – Економіка.

5. Новизна основних наукових положень, висновків, проведених наукових досліджень та одержаних результатів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в удосконаленні компонентної структури економічного потенціалу підприємства готельного господарства; обґрунтуванні науково-методичного підходу до визначення інтегрального показника економічного потенціалу підприємства готельного господарства, який базується на експрес-оцінюванні компонент; розробленні науково-методичного підходу до оцінювання результативності використання економічного потенціалу підприємства готельного господарства в умовах рестрикції споживчого попиту; формулюванні науково-методичних засад визначення рівня стресостійкості підприємства готельного господарства, які визначають аналітичні засади ідентифікації та структуризації процесу оцінювання компонент; класифікації стратегій розвитку економічного потенціалу підприємства готельного господарства залежно від рівня стресостійкості економічного потенціалу.

Набули подальшого розвитку визначення сутності понять «економічний потенціал підприємства готельного господарства» та «стресостійкість економічного потенціалу підприємства готельного господарства»; моделювання процесу управління економічним потенціалом підприємства готельного господарства у контексті побудови імітаційної моделі стресостійкості економічного потенціалу підприємства готельного господарства, яка ґрунтується на розрахунку рівнів стресостійкості.

Вагомим доробком автора є обґрунтування системи прогнозування економічного потенціалу підприємства готельного господарства, що базується на використанні методів регресійного аналізу та дає змогу визначити прогностичні значення інтегрального показника економічного потенціалу з урахуванням тенденцій до його зміни, що дозволяє розробити превентивні заходи щодо збереження та зміцнення економічного потенціалу.

6. Практичне значення одержаних результатів.

Варто відзначити розробки здобувача, які мають практичну цінність та доведені до практичного використання. Розробки та рекомендації мають практичне застосування у діяльності:

– ПРАТ «САВОЙ» ГОТЕЛЬ «ВІННИЦЯ» – використано запропоновану авторську методику оцінювання рівня стресостійкості економічного потенціалу для визначення готовності підприємства готельного господарства до кризових умов та подальшого функціонування без суттєвих економічних втрат; розроблено рекомендації щодо ефективного застосування стратегій розвитку економічного потенціалу підприємства готельного господарства за різних типів стресостійкості (довідка від 24.07.2023 № 10);

– ТОВ «ГОТЕЛЬ ПРИВАТ» – використано запропоновано авторську методику оцінювання економічного потенціалу підприємства готельного господарства, досліджено поточний стан економічного потенціалу підприємства з урахуванням всіх його складових, включаючи фінансові, трудові, виробничо-експлуатаційні, маркетингові та репутаційні аспекти, оцінено результативність використання економічного потенціалу та надано пропозиції щодо підвищення рівня економічної стресостійкості (довідка від 23.01.2023 № 23/01);

– ГО «ВАГ «ХЛІБСІЛЬ»» – апробовано рекомендації з інформаційно-аналітичного та методичного забезпечення процесу управління економічним потенціалом, що дало змогу здійснити інтегральну оцінку всіх складових економічного потенціалу підприємств готельного господарства м. Вінниці з урахуванням їх вагомості. Запропонована імітаційна модель стресостійкості економічного потенціалу дозволила виявити існуючий взаємозв'язок між факторами і компонентами, що впливають на рівень здатності підприємств готельного господарства м. Вінниці протидіяти кризовим ситуаціям та змоделювати для них різні сценарії розвитку (довідка від 20.06.2023 № 7).

Окремі положення дисертаційного дослідження використано в

освітньому процесі Вінницького торговельно-економічного інституту Державного торговельно-економічного університету при підготовці матеріалів з дисциплін «Готельна справа», «Економіка готелів та ресторанів», «Менеджмент готелів та ресторанів», а також при підготовці методичних рекомендацій до самостійної роботи та завдань до практичних занять з дисципліни «Готельна справа» (довідка від 15.09.2023 № 01-55/611).

7. Оцінка ідентичності анотації та основних положень дисертації.

Аналіз змісту анотації та основних положень тексту дисертаційного дослідження Вівсюк Ірини Олександрівни свідчить про їхню повну ідентичність в частині формулювання теми, об'єкту, предмету, завдань, новизни, висновків до розділів, загальних висновків. Загалом, зміст анотації відтворює інформацію про методологію дослідження, основні ідеї тексту, стилю викладення. Дисертація відповідає вимогам, встановлених Постановою Кабінету Міністрів від 12 січня 2022 року №44.

8. Структура дисертаційної роботи.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження, сформульовано мету і завдання дослідження, наведено наукову новизну одержаних результатів, показано практичне значення отриманих результатів, апробацію результатів дослідження та публікації, показано зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

У першому розділі здійснено дослідження портфелю понять «потенціал», «потенціал підприємства», «економічний потенціал» та «економічний потенціал підприємства», що дозволило встановити відмінності між даними поняттями та згенерувати авторське трактування поняття «економічний потенціал підприємства готельного господарства» з урахуванням спеціалізації сфери готельних послуг. Автором запропоновано

поняття «стресостійкість економічного потенціалу підприємства готельного господарства» як здатність підприємства протистояти труднощам, кризам, протидіяти економічним проблемам та несприятливим факторам у нестабільних умовах без суттєвого впливу на його фінансову стійкість, функціонування та здатність забезпечувати прибуток і задовольняти потреби споживачів. Проведено дослідження існуючих концепцій структуризації економічного потенціалу підприємств, що є узагальненими та не враховують специфіку діяльності підприємств, що дозволило автору виокремити основні компоненти економічного потенціалу підприємства готельного господарства та доповнити структуру репутаційною компонентною. Досліджено та виокремлено чинники формування економічного потенціалу підприємства готельного господарства. Здійснено дослідження та проаналізовано існуючі методичні підходи оцінювання економічного потенціалу підприємства, що дозволило автору запропонувати методику оцінювання економічного потенціалу підприємства готельного господарства на основі удосконаленої структуризації, визначити показники, що кількісно характеризують кожен компоненту та дає змогу визначити рівень економічного потенціалу.

В другому розділі автором проведено структурно-динамічний аналіз діяльності підприємств готельного господарства України та проаналізовано динаміку чинників, що впливають на формування економічного потенціалу готельних підприємств. Здійснено апробацію запропонованої методики в п. 1.3 на 95 підприємствах готельного господарства за період 2017-2022 рр., що дало змогу визначити рівень результативності використання економічного потенціалу. Автором було побудовано систему регресійних моделей значень інтегрального показника, що дало можливість спрогнозувати значення рівня економічного потенціалу на наступні роки. Також, здійснено узагальнення отриманих даних результативності використання економічного потенціалу в досліджуваному періоді та проаналізовано їх динаміку.

В третьому розділі встановлено структурні компоненти стресостійкості економічного потенціалу підприємства готельного господарства (фінансова,

операційна та репутаційна) та визначено показники їх кількісної характеристики. Автором запропоновано методику оцінювання рівня стресостійкості, що ґрунтується на інтегральному методі. На основі даної методики було розраховано та проаналізовано динаміку рівня стресостійкості 95 підприємств готельного господарства в період з 2017 р. до 2022 р. Зважаючи на отримані результати було розроблено стратегії розвитку економічного потенціалу підприємства готельного господарства, а саме: «стресова», «адаптивна» та «стійка». Методом комбінування, зважаючи на рівні компонент стресостійкості, було сформовано сценарії розвитку для кожної стратегії, які запропоновані для досліджуваних підприємств, на основі рівня їх стресостійкості економічного потенціалу підприємства готельного господарства.

9. Окремі дискусійні питання та зауваження.

Відзначаючи позитивні сторони дисертаційного дослідження, слід звернути увагу на певні дискусійні положення та зауваження:

1. У запропонованій автором структурі економічного потенціалу підприємства готельного господарства визначено компоненти та проведено їх семантичну характеристику. Виробничо-експлуатаційна компонента включає потенціал матеріальних активів, технічний потенціал, номерний фонд та пропускну спроможність (с.52), доцільно було б дану компоненту розширити, додавши нематеріальні активи.

2. У п. 2.3 автором визначено результативність використання економічного потенціалу 95-ти підприємств готельного господарства, на основі методики оцінювання, викладеної в п.1.3, проте у роботі представлено результати лише стосовно 24 підприємств. Таким чином, було б доцільно розрахувати репрезентативність вибірки для досліджень, вказати за якими критеріями було обґрунтовано саме таку кількість підприємств для аналітичних досліджень.

3. У п.2.3. (табл. 2.19) обґрунтовано вибірку підприємств готельного господарства для оцінювання економічного потенціалу у контексті територіальної ознаки. При цьому враховано лише 11 адміністративних регіонів України. Для більшої обґрунтованості економічного аналізу та наданих за його результатами пропозицій, слід було б поглибити економічний аналіз діяльності підприємств готельного господарства в розрізі усіх регіонів України.

4. У п. 3.2 здійснено оцінювання рівня стресостійкості підприємств готельного господарства у динаміці за 2017-2022 рр. Доцільно було б спрогнозувати рівень стресостійкості досліджуваних підприємств готельного господарства на майбутній період з урахуванням мінливості зовнішніх чинників впливу.

5. У п. 3.3 обґрунтовано стратегії розвитку готельного господарства. Вважаємо, що було б доцільним приділити більше уваги аспектам впливу стратегій на економічний потенціал підприємств та програмам реалізації зазначених стратегій.

Разом із тим, наведені зауваження мають переважно дискусійний характер та не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи.

10. Загальний висновок та відповідність дисертації встановленим вимогам.

Дисертаційна робота Вівсюк Ірини Олександрівни на тему «Економічний потенціал підприємства готельного господарства» є актуальною за змістом, структурованою, містить наукову новизну та практичну цінність. Тема і зміст дисертації відповідають спеціальності 051 – Економіка. Суть, обсяг виконаних досліджень, обґрунтувань, висновків, структура та рівень роботи свідчать про її відповідність вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії, а висловлені в рецензії дискусійні положення та зауваження не знижують наукову цінність та позитивну оцінку дисертаційної роботи.

Дисертаційне дослідження відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року №44, а її автор, Вівсюк Ірина Олександрівна, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 051 – Економіка.

Рецензент:

**професор кафедри готельно-
ресторанного бізнесу**

**Державного торговельно-економічного
університету,**

доктор економічних наук,

професор

Мирослава БОСОВСЬКА

